

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

**ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ И ОСНОВНИТЕ
ПОКАЗАТЕЛИ ПО КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА
МЕСЕЦ ДЕКЕМВРИ 2024 г.**

I. Основни показатели по консолидираната фискална програма¹ към декември 2024 година

На база на данните от месечните отчети за касово изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма (КФП) към декември 2024 г. са в размер на **71 999,2 млн. лв.**, което представлява **95,6 %** от разчетите към ЗДБРБ за 2024 година. Неизпълнението на разчетите по приходите по КФП се дължи основно на получените по-ниски от планираните приходи от помощи и дарения по сметките за средства от ЕС (поради непостъпване на втория и третия транш по Плана за възстановяване и устойчивост). Приходите по националния бюджет са близки до плана за годината, като преизпълнението на разчетите при данъчните приходи компенсират в голяма степен неизпълнението на разчетите при неданъчните приходи.

Приходите, помощите и даренията по КФП нарастват с 4 958,4 млн. лв. (7,4 %) спрямо отчетените към декември 2023 г. Сравнени с предходната година, данъчните приходи нарастват номинално с 6 381,8 млн. лв. (12,2 %), неданъчните приходи намаляват с 1 224,4 млн. лв. (11,2 %), а постъпленията в частта на помощите и даренията (основно грантове по програмите и фондовете на ЕС) са по-малко със 199,0 млн. лева.

Данъчните постъпления (вкл. приходите от осигурителни вноски) са в размер на **58 700,2 млн. лв.**, което представлява 101,3 % спрямо разчетените за годината и формират 81,5 % от общите постъпления по КФП за периода.

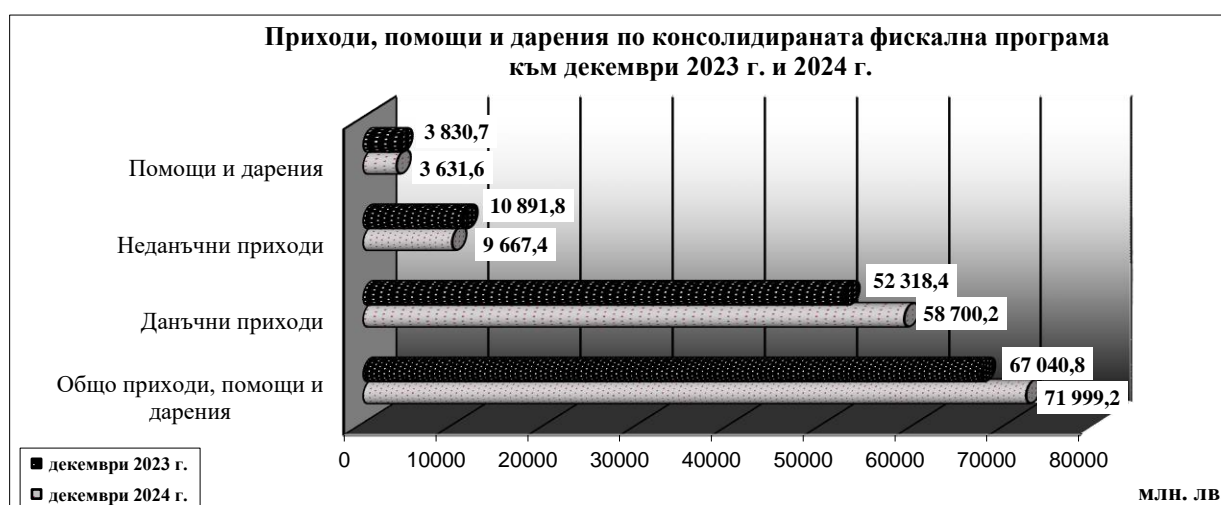
В условията на напрегнат бюджет бяха положени значителни усилия за повишаване на събираемостта на приходите, подобряване спазването на данъчното законодателство, превенция и противодействие на данъчните измами и отклонението от данъчно облагане. Особено активно се работеше по линия на укрепване на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск, което води до по-ефективна превенция и противодействие срещу данъчните измами и укриването и невнасянето на данъци. Подсилен бе и обмена на информация за трансграничните плащания, произхождащи от държави членки и за получателя на тези трансгранични плащания, с цел правилното отчитане и облагане с ДДС на електронната търговия в ЕС, засилен бе контрола на акцизните складове и други. Резултатите от работата на приходните администрации в тази насока се потвърждават, както от преизпълнението на годишните разчети в частта на данъчните и осигурителните приходи, така и от номиналния им ръст спрямо предходната година, който надвишава ръста на БВП и годишната инфлация в страната. От отчетен ръст в данъчните приходи спрямо 2023 г. в размер на 209,7 млн. лв. за първо тримесечие на 2024 г. в резултат на предприетите мерки от страна на приходните администрации ръстът за годината достигна до 6 381,8 млн. лева.

Приходите в частта на **преките данъци** възлизат на 12 483,3 млн. лв., което представлява 97,0 % от разчета за 2024 г. и ръст от 1 261,2 млн. лв. (11,2 %) спрямо отчетените към декември 2023 г. Приходите от **косвени данъци** са в размер на 25 888,9 млн. лв., което представлява 101,5 % спрямо предвидените в ЗДБРБ за 2024 г. и ръст от 3 141,4 млн. лв. (13,8 %) спрямо отчетените към декември 2023 г. Постъпленията от **други данъци** (включват други данъци по ЗКПО, имуществени и др. данъци) са в размер на 2 309,5 млн. лв. (в т. ч. 559,3 млн. лв. по бюджета на Фонд "Сигурност на електроенергийната система" - ФСЕС при 949,2 млн. лв. към декември 2023 г.), което представлява 124,7 % спрямо годишния разчет. Приходите от **социални и здравноосигурителни вноски** са в размер на 18 018,4 млн. лв. или 101,6 % спрямо разчета за 2024 г. и ръст от 2 392,1 млн. лв. (15,3 %) спрямо отчетените за 2023 година.

¹ Обхваща държавния бюджет и бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове, ДВУ, БАН, ССА, БНР, БНТ, БТА, бюджетите по чл.13, ал.4 от ЗПФ, както и сметките за средства от ЕС и сметките за чужди средства на бюджетните организации. Данните са на база месечните отчети на ПРБ.

Неданъчните приходи са в размер на **9 667,4 млн. лв.**, което представлява 94,2 % от годишните разчети. Тези приходи са по-ниски от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. основно поради по-ниските постъпления от продажба на нефинансови активи (главно при постъпленията от продажба на квоти за емисии на парникови газове), по-ниски от планираните държавни и общински такси и други. Неданъчните приходи се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други.

Постъпленията от **помощи и дарения** за 2024 г. са в размер на **3 631,6 млн. лв.**, като остават значително под заложените в разчета към ЗДБРБ за 2024 г. (7 080,7 млн. лв.). Това се дължи на непостъпване на планираните втори и трети транш по Плана за възстановяване и устойчивост и част от планираните приходи по оперативните програми на ЕС (неизпълнение на разчетите по приходите от помощи и дарения по КФП с 3,4 млрд. лв.).

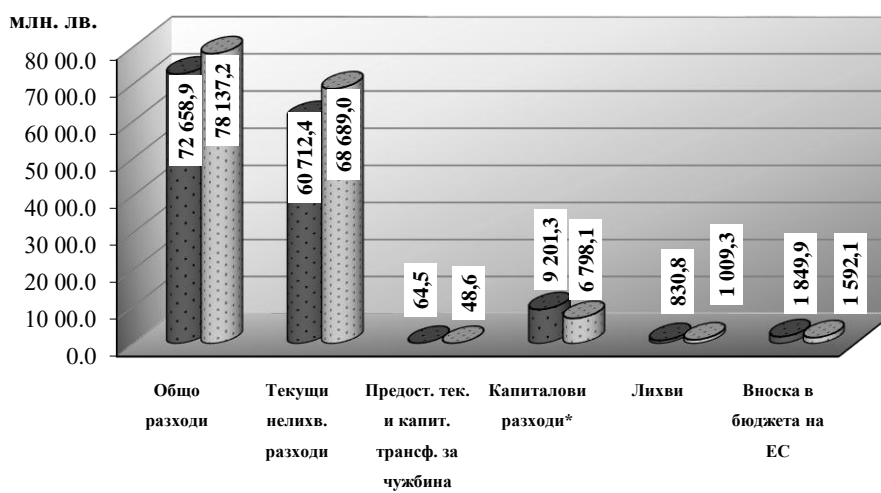
Разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) към декември 2024 г. възлизат на **78 137,2 млн. лв.**, което е 95,9 % от годишните разчети. По-ниски от планираните са разходите основно по сметките за средства от ЕС, докато разходите по националния бюджет превишават разчетите за годината, което се дължи на по-високи от планираните разходи по бюджетите на общините. По-ниско е усвояването на планираните средства по ПВУ, както и при някои от оперативните програми по новия програмен период, което изцяло компенсира неизпълнението в частта на приходите и помощите, представено по-горе.

Разгледани по икономически елементи разходите нарастват основно в частта на социалните разходи, вследствие на изплатените по-високи пенсии след влезлите в сила увеличения от юли 2023 г. и юли 2024 г., както и при разходите за персонал, след увеличението на възнагражденията на педагогическия персонал, увеличението на възнагражденията на лицата от академичния състав в държавните висши училища, като и при други администрации със ЗДБРБ за 2023 г., ЗДБРБ за 2024 г., Закона за висшето образование и други.

Нелихвените разходи към декември 2024 г. са в размер на **75 535,7 млн. лв.**, което представлява 97,0 % от годишния разчет. *Текущите нелихвени разходи* са в размер на **68 689,0 млн. лв.** *Капиталовите разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) възлизат на **6 798,1 млн. лв.** *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на **48,6 млн. лв.** *Лихвените плащания* са в размер на **1 009,3 млн. лв.** (99,9 % от планираните за годината и ръст от 178,5 млн. лв. спрямо 2023 г.).

Разходите по КФП по основните разходни групи към декември 2023 г. и 2024 г. са представени на следната графика:

Разходи по консолидираната фискална програма към декември 2023 г. и 2024 г.

* Вкл. нетния прираст на държавния резерв

Вноската на Република България в бюджета на ЕС, изплатена към 31.12.2024 г. от централния бюджет, възлиза на **1 592,1 млн. лв.**, което е в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС (Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 на Съвета от 14 декември 2020 година относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Решение 2014/335/ЕС, Евратом; Регламент (ЕС, Евратом) 2021/768 на Съвета от 30 април 2021 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014; Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства; Регламент (ЕС, Евратом) 2021/770 на Съвета от 30 април 2021 година относно изчисляването на собствения ресурс на база нерещиклираните отпадъци от опаковки от пластмаса, относно методите и процедурата за предоставяне на този собствен ресурс, относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства и относно някои аспекти на собствения ресурс на база БНД и Регламент (ЕИО, Евратом) № 1553/89 за окончателни унифицирани схеми за събирането на собствените ресурси, набирани от ДДС).

Бюджетното салдо по консолидираната фискална програма към декември 2024 г. е отрицателно в размер на **6 138,0 млн. лв.** (3,0 % от прогнозния БВП). В условията на изключително напрегнат бюджет отчетните данни сочат, че бюджетната позиция на България съответства на заложената по КФП в разчетите към приетия в края на 2023 г. Закон за държавния бюджет на Република България за 2024 г. (ЗДБРБ за 2024 г.). Бяха положени огромни усилия, както по линия на подобряване на събираемостта на приходите, така и за овладяване на натиска от страна на разходите.

Размерът на **фискалния резерв** към 31.12.2024 г. е **11 865,276 млн. лв.**, в т. ч. 9 585,940 млн. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 2 279,336 млн. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

Информация за структурата и вида на разходите за месец декември 2024 г. (на месечна база)

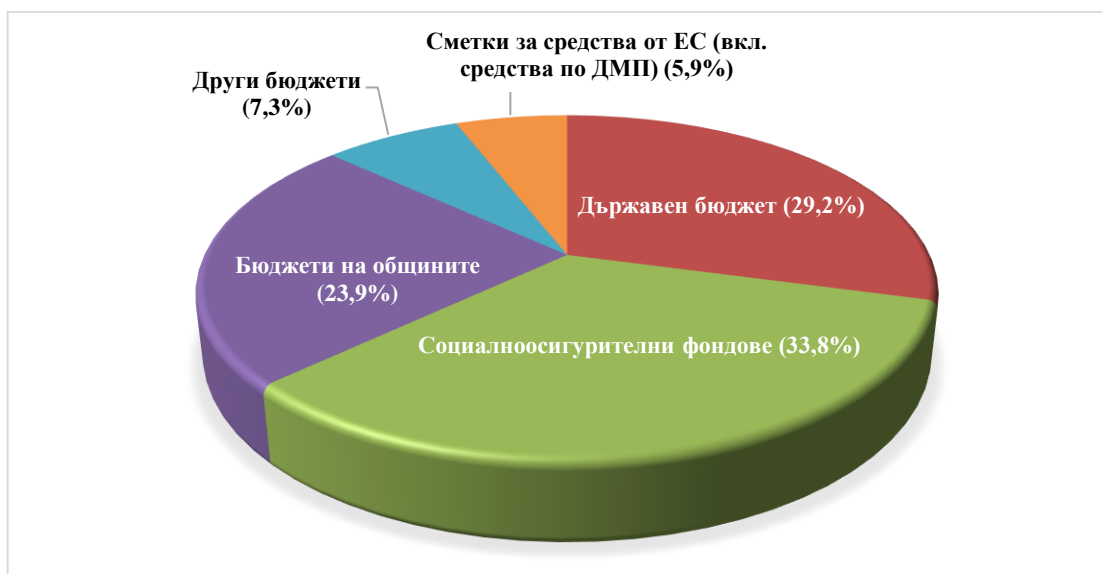
Традиционно през месец декември са концентрирани значителни по размер разходи, които превишават отчетените през предходните месеци на годината. През последните 20 години, без изключение, включително и за годините, за които в годишен план е отчетен бюджетен излишък, размерът на разходите през месец декември е съществен. Статистическите данни на Министерството на финансите показват, че през всичките години след 2000 г. бюджетните разходи по КФП за декември традиционно превишават постъпленията за месеца и на месечна база е отчетен дефицит по КФП. Основните причини за това са:

- сезонният характер на редица разходи и тяхното нарастване през есенно-зимния период в рамките на одобрените разходи за годината;
- сезонност при капиталовото строителство и ремонта на инфраструктурни обекти, във връзка със строителния сезон и процедурите по ЗОП;
- реструктуриране на разходите и одобряване на допълнителни разходи за приоритетни политики, мерки и проекти;
- одобряване на допълнителни разходи с решение на Народното събрание и/или с актуализация на бюджета и други.

На база на отчетите за касовото изпълнение на бюджетите на ПРБ към месец декември 2024 г. общо разходите и вноската в общия бюджет на ЕС по КФП на месечна база за месец декември възлизат на 9 213,1 млн. лв., което означава, че през месеца са извършени 11,8 на сто от общо отчетените разходи за годината при пропорционално средномесечно разпределение на разходите от 8,33 на сто за месец. За сравнение през декември 2023 г. са били изхарчени близо 15,9 на сто от отчетените за 2023 г.

Основната част (86,9 %) от всички разходи по КФП за месец декември 2024 г. (8,0 млрд. лв.) са извършени от три бюджетни системи – бюджетите на социално и здравноосигурителните фондове (главно бюджетите на ДОО и НЗОК) – 33,8 %, държавен бюджет - 29,2 % и бюджетите на общините – 23,9 процента. Следват разходите по други бюджети (бюджетите по чл. 13, ал. 3 и ал. 4 от Закона за публичните финанси) – 7,3 % и разходите по сметките за средства от ЕС - 5,9 процента.

Относителен дял на разходите по бюджетни системи в общите разходи по КФП за декември 2024 г.

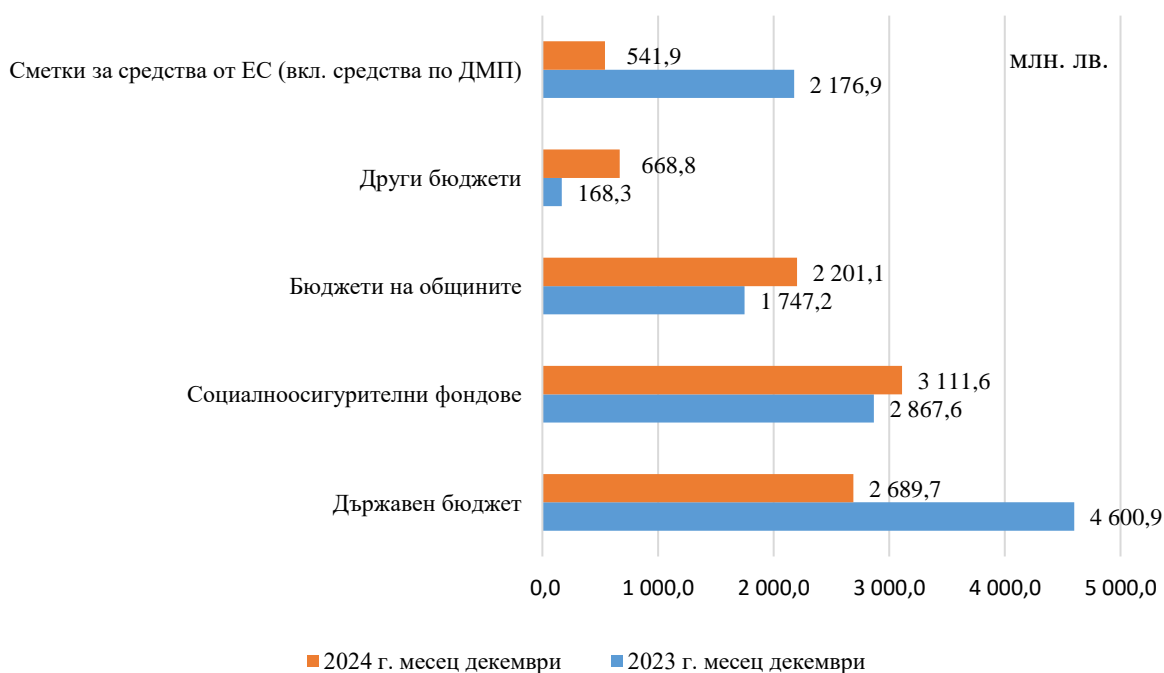
С най-висок относителен дял в общите разходи по КФП за месец декември 2024 г. са разходите по бюджетите на социалноосигурителните фондове (главно ДОО и НЗОК), които представляват основно разходи за пенсии, текущи помощи и обезщетения за домакинствата

(обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване и др., обезщетения при бременност и раждане, обезщетения за отглеждане на малко дете, обезщетения при безработица и др.), здравноосигурителни плащания и др. Те представляват 33,8 на сто от всички разходи по КФП през декември 2024 г. и са в общ размер на 3 111,6 млн. лева. Най-голям относителен дял (62,8 %) в разходите на социалноосигурителните фондове за месец декември заемат разходите за пенсии, които са в размер на 1 954,0 млн. лв. и съпоставени с декември 2023 г. нарастват номинално с 255,6 млн. лв. Основната причина за отчетените по-високи разходи за пенсии през декември 2024 г. е базовият ефект от увеличението на пенсиите от юли 2024 година.

На второ място по относителен дял в общите разходи по КФП за декември 2024 г. са разходите по държавния бюджет, които възлизат на 2 689,7 млн. лв. Спрямо декември 2023 г. намаляват с 1,9 млрд. лв., в т.ч. 1,2 млрд. лв. разходи през декември 2023 г. към сметката за чужди средства на Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

На следващо място по относителен дял в общите разходи по КФП за декември 2024 г. са разходите по бюджетите на общините. Те представляват 23,9 на сто от всички разходи по КФП през декември 2024 г. и са в общ размер на 2 201,1 млн. лв. като нарастват с 453,9 млн. лв. спрямо декември 2023 г., в т.ч. 249,8 млн. лв. капиталови разходи и 140,3 млн. лв. разходи за персонал. Ръстът на разходите по бюджетите на общините е свързан с изпълнение на проекти по инвестиционната програма, одобрена със ЗДБРБ за 2024 г. и на традиционно изплащаните през месец декември коледни възнаграждения на персонала, зает в системата на образованието, както и на средства за възнаграждения по редица национални програми на МОН.

Разходите по сметките за средства от ЕС за месец декември 2024 г. (5,9 % относителен дял в общите разходи по КФП) възлизат на 541,9 млн. лв. и са с 1 635,0 млн. лв. по-малко спрямо декември 2023 г. По-високите разходи по сметките за средства от ЕС в края на 2023 г. са свързани с крайния срок, в който бенефициентите по оперативните програми, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за програмния период 2014-2020, можеха да извършат разходите по изпълняваните от тях проекти, както и с по-ниското усвояване на разходите по Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) и някои оперативни програми от програмния период 2021-2027 г. през декември 2024 г.

II. Изпълнение на държавния бюджет² към декември 2024 г.

Изпълнението на основните показатели по държавния бюджет, на база месечните отчети на първостепенните разпоредители с бюджет е, както следва:

Таблица³

(млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ	ЗДБРБ 2024 г.	Отчет декември 2024 г.	Изпълнение спрямо ЗДБРБ 2024 г.
Общо приходи, помощи и дарения	43 406,5	43 544,0	100,3%
-Данъчни приходи	38 616,0	38 565,2	99,9%
Преки	12 835,0	12 465,4	97,1%
Косвени	25 504,1	25 888,9	101,5%
Други	276,9	210,9	76,2%
-Неданъчни приходи	4 790,0	4 914,0	102,6%
-Помощи и дарения	0,5	64,9	
Разходи, трансфери и вноски в бюджета на ЕС	51 439,0	50 048,1	97,3%
-Нелихвени разходи	22 561,5	19 372,7	85,9%
-Лихви	966,8	953,4	98,6%
По външни заеми	833,6	830,9	99,7%
По вътрешни заеми	133,2	122,5	91,9%
- Резерв за непредвидени и неотложни разходи ⁴	131,4		
-Трансфери за др. бюджети – нето	25 508,1	28 129,9	110,3%
- Вноски в бюджета на ЕС	2 271,1	1 592,1	70,1%
Бюджетен баланс	-8 032,4	-6 504,1	

➤ Приходи по държавния бюджет

Общият размер на приходите, помощите и даренията по държавния бюджет към декември 2024 г. е **43 544,0 млн. лв.**, което представлява 100,3 % изпълнение на разчетите по ЗДБРБ за 2024 г. и ръст от 3 759,0 млн. лв. (9,4 %) спрямо отчетените за предходната година.

• Данъчни приходи

Размерът на данъчните постъпления по държавния бюджет към декември 2024 г. е **38 565,2 млн. лв.**, което представлява 99,9 % изпълнение на годишните разчети. Сравнени с данните към декември 2023 г. данъчните приходи нарастват с 4 215,3 млн. лв. (12,3 на сто), което основно се дължи на номиналния ръст при приходите от данък добавена стойност (ръст от 2 359,7 млн. лв.), от данък върху доходите на физическите лица (ръст от 761,0 млн. лв.) и от акцизи (ръст от 756,8 млн. лв.).

✓ Преки данъци

Приходите от преки данъци са в размер на **12 465,4 млн. лв.** или 97,1 % от планираните за годината, като съпоставени със същия период на предходната година постъпленията нарастват с 1 258,5 млн. лв. (11,2 %). Приходите от **корпоративни данъци** към декември 2024 г. са в размер на 5 412,4 млн. лв. или 91,3 % от годишния план. Сравнени с данните към декември на предходната година постъпленията нарастват с 497,6 млн. лв. (10,1 на сто).

В тази група данъци са и приходите от данък върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица, които са в размер на 124,9 млн. лв., като съпоставени с 2023 г. приходите са повече с 33,5 млн. лв. (36,6 %). Постъпленията от този данък зависят от състоянието на икономиката и взетите от фирмите решения за разпределение на дивиденди.

² Държавният бюджет включва централен бюджет, бюджетите на НС, съдебната власт, министерствата и ведомствата.

³ Поради извършено закръгляне в млн. лв., някои сумарни позиции в таблицата и в текста не се изчерпват от съставните им числа.

⁴ В позицията "Резерв за непредвидени и неотложни разходи" се посочват само данните по разчет. Разходите по отчет се отразяват по съответните разходни позиции, към които се отнасят извършените разходи.

Приходите от данъци върху доходите на физически лица (ДДФЛ) са в размер на **7 053,0 млн. лв.** или 102,1 % спрямо заложените в разчета за годината. Тези приходи са със 761,0 млн. лв. повече или 12,1 % ръст спрямо предходната година.

Основен фактор за размера на данъчните постъпления от ДДФЛ е развитието на параметрите на пазара на труда: заетост, безработица и заплащане на труда. Влияние върху размера на постъпленията от ДДФЛ оказват действащите законодателни и административни мерки в областта на трудовото, социалното и данъчното законодателство. За повишаване на приходите в тази група данъчни приходи допринасят и предприетите мерки за намаляване на недекларирания труд, мерките за повишаване на събираемостта на задължения за минали периоди и тематичните кампании за контрол, провеждани от НАП.

По трудови правоотношения приходите от данъка към декември 2024 г. са 5 981,4 млн. лв., 105,3 % спрямо годишните разчети. Тези приходи нарастват с 852,7 млн. лв. (16,6 %) в сравнение с предходната година.

Отчетеният ръст при тази група данъчни приходи е повлиян в голяма степен от Кодекса на труда (чл. 244, ал. 2). Механизъм, съгласно който минималното трудово възнаграждение за страната за следващата календарна година се определя до 1 септември на текущата година в размер на 50 на сто от средната брутна работна заплата за период от 12 месеца, който включва последните две тримесечия на предходната година и първите две тримесечия на текущата година. В съответствие с новия механизъм от 1 януари 2024 г. минималната работна заплата за страната е увеличена от 780 лв. на 933 лв. или с 19,6 %. Други фактори за нарастване на приходите от ДДФЛ са отчетеният висок номинален ръст на средната работна заплата през първите три тримесечия на 2024 г., както в частния сектор, така и в общественния сектор, в т. ч. увеличението на заплатите в сферата на образованието и на разходите за персонал в бюджетните организации.

Влияние върху приходите от трудови правоотношения в посока намаление от началото на годината оказва ползването на облекченията за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДФЛ чрез подаване на декларация по образец при работодателя през месец декември и чрез подаване на годишната данъчна декларация за доходите, придобити през 2023 година. Авансовото ползване при работодател за придобитите доходи през 2024 г. също оказва въздействие текущо през отчетната година.

По извънтрудови правоотношения (свободни професии, граждански договори, еднолични търговци и др.) приходите от данъка към декември 2024 г. са в размер на 460,2 млн. лв., което е 83,8 % от годишния разчет. За 2024 г. са постъпили с 12,0 млн. лв. по-малко приходи или 2,5 % спад спрямо предходната година. Основно влияние върху тези приходи оказват резултатите от годишните данъчни декларации по чл. 50 от ЗДФЛ (дължим данък за довносяне или надвнесен данък) и дължимите авансови вноски. Върху размера на приходите от тези групи данъци влияе и ползването с подаването на годишните декларации на постановените в ЗДФЛ данъчни облекчения, от които с най-голям ефект за намаляване на данъчните приходи са облекченията за деца и данъчното облекчение за лица с намалена работоспособност.

Окончателен данък на местните и чуждестранни физически лица по чл. 37 и 38 от ЗДФЛ и данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на физически лица - постъпленията от тези данъци към 31.12.2024 г. са в размер на 611,3 млн. лв. или 90,5 % от плана за 2024 година. За отчетния период постъпленията от тази група данъци са със 79,7 млн. лв. по-малко (11,5 % спад) спрямо 2023 година. Размерът на тези приходи се дължи, както на отчетените финансови резултати от нефинансовите предприятия през 2023 г., така и от предприетите законодателни и контролни мерки. Влияние за изпълнението на приходите от данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически и юридически лица има предприетата комуникационна кампания и контролни действия от НАП за проверка на касови наличности. Контролните действия са насочени приоритетно към лица, за които има информация за висока касова наличност (над 100 хил. лв.) и при които има риск от наличие на сделки, сключени при условия, водещи до отклонение от данъчно облагане, наличието на

скрито разпределение на печалбата по смисъла на § 1, т. 5 от ДР на ЗКПО. Скритото разпределение на печалбата се третира като дивидент, за който се внася 5 % данък върху разпределените суми. От 1.09.2023 г. е в сила разпоредба от Закона за ограничаване на плащанията в брой, според която плащанията на територията на страната на дивиденти, със стойност равна на или надвишаваща 1 000 лв., да се извършват само чрез превод или внасяне по платежна сметка, в резултат на което постъпленията от данъка върху дивидентите нарастват допълнително.

✓ Косвени данъци

Приходите от **косвени данъци** към декември 2024 г. са в размер на **25 888,9 млн. лв.** или 101,5 % спрямо годишния разчет. Сравнени с данните за предходната година постъпленията нарастват с 3 141,4 млн. лв. (13,8 на сто).

Приходите от ДДС са в размер на **18 576,2 млн. лв.**, което представлява 99,7 % от планираните със ЗДБРБ за 2024 година. Съпоставени с 2023 г., приходите от ДДС нарастват с 2 359,7 млн. лв. (14,6 на сто), което е в резултат на повишеното потребление, ръстът в цените на стоките и предприетите мерки от приходните агенции за подобряване на митническия и данъчен контрол.

Нетният размер на приходите от *ДДС от внос* към декември 2024 г. е 6 551,3 млн. лв. и се отчита ръст от 8,8 % (529,7 млн. лв.) спрямо данните за предходната година. Разглеждайки декларирания ДДС при внос по групи стоки, съобразно Класификатора на широките икономически категории (ВЕС), през 2024 г. спрямо предходната година се наблюдава повишение при всички групи стоки. Върху постъпленията от ДДС от внос влияние оказва възможността за отложено начисляване на ДДС от вносител при внос на стоки от трети страни, в съответствие с разпоредбата на чл. 167а от Закона за данък върху добавената стойност. Ефектът от прилагането на този режим през 2024 г. е неначислен ДДС при внос в размер на 1 600,4 млн. лв., което е с 260,8 млн. лв. повече спрямо 2023 г., като се регистрира ръст от 19,5 %. Стоките с най-значителен дял през 2024 г. са: руди, шлаки и пепели – 1 028,2 млн. лв. (увеличение с 251,6 млн. лв., 32,4 %), мед и изделия от мед – 237,0 млн. лв. (намаление със 7,3 млн. лв., 3,0 %) и чугун, желязо и стомана – 160,2 млн. лв. (увеличение с 21,8 млн. лв., 15,8 %). Изброените три групи стоки формират 89,1 % от неначисления ДДС за 2024 година.

Постъпленията от *ДДС при сделки в страната и вътреобщностни придобивания (ВОП)* – нето към декември 2024 г. възлизат на 12 024,9 млн. лв. Сравнени с данните за предходната година постъпленията нарастват с 18,0 % (1 830,0 млн. лева).

Ефективно внесеният ДДС по сметките на Националната агенция за приходите се формира от внесен данък по справки-декларации от сделки в страната и ВОП и допълнително внесени суми, разкрити с данъчно-ревизионни актове при ревизии. За 2024 г. ефективно внесеният ДДС от сделки в страната и ВОП възлиза на 22 425,5 млн. лв. и спрямо предходната година се увеличава с 1 822,9 млн. лв. (8,9 %). От тях по ревизионни актове са постъпили 251,0 млн. лв. или с 14,7 млн. лв. (5,5 %) по-малко от отчета за 2023 година. Декларираният ДДС за възстановяване зависи основно от размера на износа и извършените инвестиции. Регистрираните лица по ДДС упражняват право на данъчен кредит чрез приспадане по реда на чл. 92, ал. 1 от ЗДДС или чрез ефективно възстановяване от данъчната администрация след определения срок. *Приспаданият данък* за 2024 г. е 852,7 млн. лв. и е със 76,1 млн. лв. (8,2 %) по-малко спрямо 2023 година. *Възстановеният данък* възлиза на 10 400,5 млн. лв., като се увеличава с 2,1 млн. лв. (0,02 %) на годишна база. Дължимите суми, подлежащи на възстановяване към 31.12.2024 г. са в размер на 56,8 млн. лева.

Приходите от акцизи (нето) от внос, вътрешно производство и въведени в страната от други държави-членки на ЕС акцизни стоки са в размер на **6 904,7 млн. лв.**, което е 107,1 % спрямо планираните със ЗДБРБ за 2024 г. Съпоставени с 2023 г. постъпленията от акцизи нарастват номинално със 756,8 млн. лв. (12,3 %).

Относителният дял на нетните постъпления от акциз по стокови групи е, както следва: тютюн и тютюневи изделия (55,8 %); горива (38,6 %); алкохол и алкохолни напитки, вкл. бира (5,0 %) и други акцизни стоки (0,5 %). Постъпленията от акциз за 2024 г. по основни стокови групи, са както следва:

- *акцизите от тютюн и тютюневи изделия* възлизат на 3 855,8 млн. лева;
- *акцизите от горива* са в размер на 2 668,4 млн. лева;
- *акцизите от алкохол и алкохолни напитки (вкл. бира)* възлизат на 346,5 млн. лева;
- *приходите от ел. енергия и др. акцизни стоки* възлизат на 34,0 млн. лева.

Приходите от данък върху застрахователните премии са в размер на **68,9 млн. лв.**, при планирани за годината 63,0 млн. лева. В сравнение с предходната година приходите отчитат ръст от 8,6 млн. лв. (14,3 на сто). Изпълнението на приходите от данъка върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори, рисковете по които са поети от застрахователи, зависят основно от ръста или спада на записаните застрахователни премии.

Постъпленията от мита възлизат на **339,0 млн. лв.** или 91,6 % от планираните със ЗДБРБ за 2024 г., като заемат 0,9 % относителен дял в общия размер на данъчните приходи по държавния бюджет. Събраните приходи от мита за 2024 г. са с 16,3 млн. лв. (5,1 %) повече спрямо предходната година. Влияние върху приходите от мита оказват нарушените вериги на доставки в резултат на събитията в Червено море, както и въведените от ЕС ограничителни мерки спрямо Русия в съответствие с Регламент (ЕС) № 833/2014 и неговите последващи изменения и допълнения. Друг фактор върху намалените постъпления от мита има Регламент (ЕС) 2024/1392 на ЕП и Съвета от 14 май 2024 г., както и действащия преди това Регламент (ЕС) 2023/1077 (прилага се до 5 юни 2024 г.) във връзка с преференциалния режим спрямо Украйна под формата на пълно премахване на вносните мита върху вноса на промишлени продукти от страната, спиране на прилагането на механизма на „входните цени“ по отношение на продукти съгласно приложение I-A към Споразумението за асоцииране, спиране на прилагането на тарифните квоти и пълно премахване на вносните мита за тези продукти, и други.

При два от показателите, които се използват за оценка на динамиката на приходите от мита при внесените стоки, обложени със ставка на митото, различна от „0“ се отбелязва спад в края на 2024 г. спрямо същия период на предходната година. Намалените приходи от мита са в резултат от *спада на количествата* на внесените стоки, обложени със ставка на митото, различна от „0“ с 10,2 % и от *спада на осреднената ставка на митото*, приложена за облагане на внесените от трети страни стоки от 2,0 % на годишна база. При *осреднената статистическа стойност за килограм* внесена стока се отчита ръст от 13,9 % спрямо същия период на предната година.

В зависимост от произхода на внасяните стоки, през 2024 г. най-голям е дялът на начислените приходи от мита при внос на стоки от Китай. Декларираната сума е 177,2 млн. лева, което представлява 55,0 % от всички начислени мита, като спрямо 2023 г. е отчетен ръст от 0,9 %.

✓ **Други данъци**

Постъпленията от **други данъци** по държавния бюджет към края на декември 2024 г. са в размер на **210,9 млн. лв.** или 76,2 % от планираните със ЗДБРБ за 2024 г. Съпоставени с данните към декември 2023 г. приходите от други данъци са със 184,6 млн. лв. по-малко. Въведената мярка „временна солидарна вноска и енергийни вноски“ по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 ноември 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията с действие от 1 ноември 2022 година е с изтекъл срок на действие и не се прилага през 2024 година.

• **Неданъчни приходи**

Отчетените **неданъчни приходи** по държавния бюджет към декември 2024 г. са в размер на **4 914,0 млн. лв.** (102,6 % спрямо планираните за 2024 г.) и се формират основно от приходи

от държавни такси, приходи и доходи от собственост, вкл. приходи от дивидент за държавата от държавните предприятия, приходи от концесии и други неданъчни приходи.

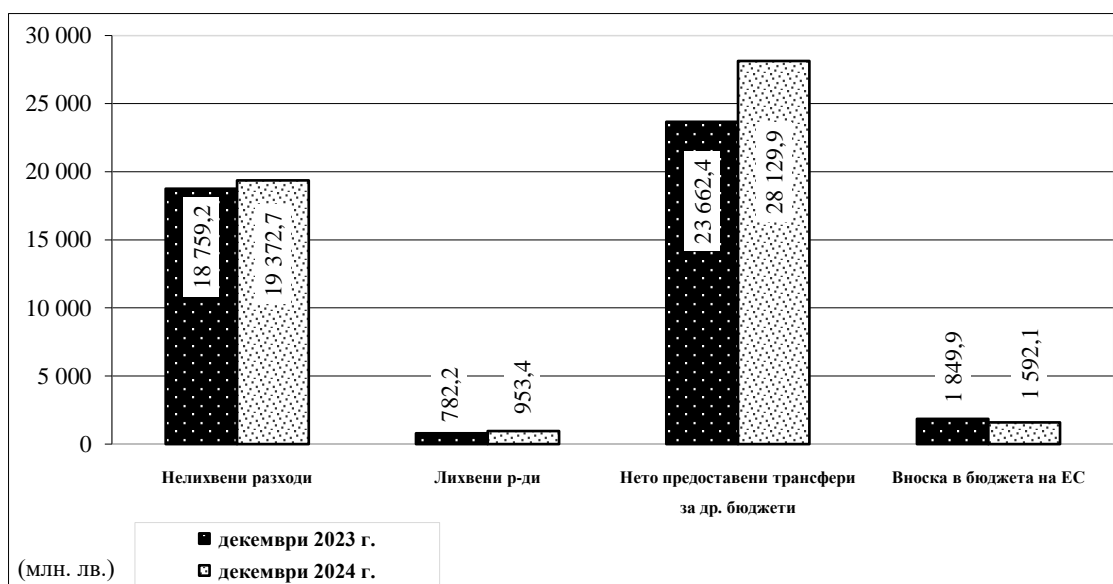
Помощи и дарения

Постъпилите **помощи и дарения** по държавния бюджет към декември 2024 г. са в размер на **64,9 млн. лева**.

➤ Разходи по държавния бюджет

Общият размер на **разходите по държавния бюджет** (вкл. трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) към декември 2024 г. е **50 048,1 млн. лв.**, 97,3 % от разчета.

Разходи, трансфери за други бюджети и вноска в бюджета на ЕС към декември 2023 г. и 2024 г.

• Нелихвени разходи

Нелихвените разходи по държавния бюджет към декември 2024 г. са в размер на **19 372,7 млн. лева**.

Разходите за персонал (заплати и възнаграждения, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) са в общ размер на 9 853,2 млн. лв. или 100,8 % спрямо планираните за 2024 г. и ръст от 1 354,5 млн. лв. (15,9 %) спрямо 2023 г. Разходите за издръжка (вкл. разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) са в размер на 3 699,0 млн. лв. или 78,2 % от планираните за годината. Социалните разходи (вкл. разходите за стипендии) са в размер на 1 743,6 млн. лв. или 65,3 % от предвидените за годината като нарастват с 404,1 млн. лв. (30,2 %) спрямо 2023 г. Част от планираните социални разходи по държавния бюджет се предоставят като трансфери за общинските бюджети. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 28,5 млн. лв. Разходите за субсидии са в размер на 2 382,4 млн. лв. или 122,2 % спрямо планираните за годината и нарастват с 927,8 млн. лв. (63,8 %) сравнени с предходната година. За 2024 г. субсидиите за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД са в размер на 257,3 млн. лв. (в т. ч. 48,1 млн. лв. допълнителна субсидия за изпълнението на обществена превозна услуга за месец декември 2024 г. - ПМС 410/28.11.2024 г.), субсидиите за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са 320,4 млн. лв. (в т. ч. допълнителна субсидия за текущо поддържане и експлоатация на железопътната инфраструктура за месец декември 2024 г. в размер на 19,0 млн. лв. и отпуснати средства за стихийни бедствия в размер на 0,146 млн. лв. - ПМС 423/04.12.2024 г.) и 78,3 млн. лв. са за „Български пощи“ ЕАД, в т.ч. 29,1 млн. лв. за извършване на универсална

пощенска услуга (вкл. 0,6 млн. лв. доплащане за 2022 г.), 30,8 млн. лв. за разпространение на периодични печатни издания - вестници и списания (вкл. 3,8 млн. лв. доплащане за 2022 г. и 2023 г.) и 18,4 млн. лв. за предоставяне на административни услуги. За отчетния период субсидиите за „България Хели Мед Сървиз“ (център за спешна медицинска помощ по въздуха) са в размер на 2,1 млн. лв. (отчетена е възстановена субсидия в размер на 3,9 млн. лв.). Към края на декември 2024 г. ДФ „Земеделие“ е изплатил субсидии в общ размер на 937,8 млн. лв., от които 810,7 млн. лв. държавна помощ; 69,7 млн. лв. преходна национална помощ за тютюн; 48,7 млн. лв. преходна национална помощ за сектор „Животновъдство“ и 8,1 млн. лв. средства за ДДС по схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“.

Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв) по държавния бюджет възлизат на 1 666,0 млн. лева.

• **Разходи за лихви**

Лихвените плащания по държавния бюджет към 31.12.2024 г. са в общ размер на **953,4 млн. лв.** или 98,6 % от предвидените в годишните разчети.

Разходите за **лихви по външни заеми** са в размер на 830,9 млн. лв., в т.ч. 814,1 млн. лв. по централния бюджет. По ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства, са изплатени 16,8 млн. лв. (от тях 1,0 млн. лв. са лихвите по заемите с краен бенефициент - търговско дружество).

Към края на декември не са използвани средствата, предвидени в ЗДБРБ за 2024 г., за покриване на риска от активиране на държавни гаранции.

Лихвите по вътрешни заеми по държавния бюджет към декември 2024 г. са в размер на **122,5 млн. лв.** и представляват основно лихви по емисии на ДЦК на вътрешния пазар. Платените лихви по ДЦК са в размер на 122,4 млн. лв., като реализираните при аукционите премии над номинала от емисии на ДЦК (отчетени в намаление на разходите за лихви по вътрешния дълг) възлизат на (-0,1) млн. лв. Платените лихви по ДЦК през месец декември са в размер на 6,8 млн. лв.

➤ **Нетният размер на трансферите по държавния бюджет към декември 2024 г. е 28 129,9 млн. лв., в т.ч.:**

- бюджетните взаимоотношения с общините включват нето трансфери и временни безлихвени заеми в размер на 10 768,1 млн. лв., от които субсидии от централния бюджет в размер на 8 194,9 млн. лв., други целеви трансфери от централния бюджет в размер на 1 006,4 млн. лв., нетни трансфери от/за други бюджети в размер на 1 599,1 млн. лв. и възстановени трансфери от предходни години в централния бюджет – 32,4 млн. лв.;
- на социалноосигурителните фондове (нето) – 14 637,6 млн. лв.;
- на други автономни бюджети (ДВУ, БАН, ССА, БНТ, БНР и БТА) – 1 699,3 млн. лева.

➤ **Частта от вноската на Република България в общия бюджет на ЕС, изплатена към 31.12.2024 г. от централния бюджет, възлиза на 1 592,1 млн. лева.**

➤ **Бюджетното салдо по държавния бюджет към 31.12.2024 г. е отрицателно в размер на 6 504,1 млн. лева.**

➤ **Финансиране на бюджета чрез операции по дълга**

Към 31.12.2024 г. дълговото финансиране на бюджета е обезпечено чрез пласирането на ликвидни емисии на ДЦК на вътрешния пазар и емитираните на 5 септември 2024 г. облигации на МКП в три транша, деноминирани в евро и щатски долари. През 2024 г. е реализирано положително нетно дългово финансиране на държавния бюджет в размер на 6 552,7 млн. лв., което е резултативна величина от постъпилите средства от емисии на ДЦК на вътрешния пазар и на МКП в общ размер на 10 045,6 млн. лв. и извършените погашения по външния и вътрешния държавен дълг общо в размер на 3 492,9 млн. лв.

Към 31.12.2024 г. е отчетено положително нетно **вътрешно финансиране на държавния бюджет** с ДЦК в размер на 1 298,8 млн. лв., което се дължи на постъпленията от емисии на ДЦК на вътрешния пазар и извършеното погашение през месец юли. Общият размер на постъпленията от емисии на ДЦК на вътрешния пазар възлиза на 1 678,8 млн. лв. или са емитирани ДЦК на обща номинална стойност 1 700,0 млн. лв., разпределени в две емисии, както следва:

✓ **3-годишни ДЦК** (емисията е пусната в обращение през април 2024 г., деноминирана е в лева, с падеж 17.04.2027 г. и годишен лихвен купон от 3%) с общ пласиран обем от 900,0 млн. лв., в т.ч. през април 200 млн. лв., през май 300 млн. лв., а през юни и юли по 200 млн. лв.;

✓ **6-годишни ДЦК** (емисията е пусната в обращение през май 2024 г., деноминирани в лева, с падеж 15.05.2030 г. и годишен лихвен купон от 3,35%) с общ пласиран обем от 800,0 млн. лв., в т.ч. и през месеците май, юни, юли и август са емитирани по 200,0 млн. лв.

Отчетените погашения към края на декември 2024 г. са в размер на 380,0 млн. лв., като през месец юли Министерството на финансите погаси емисия 10,5-годишни ДЦК от 2014 г. в обем от 380,0 млн. лв. номинална стойност.

Към 31.12.2024 г. е отчетено положително нетно **външно финансиране** в размер на 5 253,9 млн. лв. **по държавния бюджет**, което се дължи на постъпленията в общ размер на 8 366,8 млн. лв. от емитираните на 5 септември на МКП облигации в три транша, деноминирани в евро и щатски долари и извършените погашения към външни кредитори от държавния бюджет общо в размер на 3 112,9 млн. лв.

Постъпленията по централен бюджет от тройния транш облигации на МКП възлизат общо на 8 366,8 млн. лв. Първият транш облигации, деноминирани в евро, е със сročност 8 г., обем от 1,75 млрд. евро номинална стойност и лихвен купон 3,625 %; вторият транш облигации, деноминирани в евро, е със сročност 20 г., обем от 1,25 млрд. евро и лихвен купон 4,250 %, а третият транш облигации е деноминиран в щатски долари и е със сročност 12,5 г., обем от 1,500 млрд. щатски долара и лихвен купон 5,000 %.

Размерът на **извършените погашения** по еврооблигации на МКП, външни държавни заеми, държавни инвестиционни заеми (ДИЗ) и ДИЗ с краен бенефициент са в общ размер на **3 112,9 млн. лв.**, което представлява 99,5 % от предвидените в ЗДБРБ за 2024 г.

Извършените **погашения от централен бюджет** възлизат на **3 017,5 млн. лв.**, в т.ч.:

✓ в полза на държателите на 10-годишните еврооблигации на Република България, емитирани през 2014 г. на МКП, на падежната дата 3 септември 2024 г. са изплатени 2 893,3 млн. лв. (1,493 млрд. евро номиналната стойност);

✓ по външни държавни заеми към международни финансови институции, в съответствие с договорените погасителни планове, към 31.12.2024 г. са изплатени погашения в размер на 124,2 млн. лв., (50,2 млн. лв. към Международната банка за възстановяване и развитие, 64,2 млн. лв. към Европейска инвестиционна банка и 9,8 млн. лв. към Банка за развитие на Съвета на Европа).

Погашенията по държавни инвестиционни заеми (ДИЗ), управлявани от министерства и ведомства в края на декември са в размер на 86,7 млн. лв. По заемите с краен бенефициент търговско дружество извършените погашения са в размер на 8,6 млн. лева.

През отчетния период не са използвани средствата, предвидени в ЗДБРБ за 2024 г., за покриване на риска от активиране на държавни гаранции.

III. Социалноосигурителни фондове

Постъпленията по бюджетите на социално и здравноосигурителните фондове (НОИ, НЗОК, УПФ и ФГВРС) към декември 2024 г. са в размер на **18 280,0 млн. лв.** или 102,0 % спрямо годишните разчети и ръст от 2 431,2 млн. лв. (15,3 %) спрямо отчетените за 2023 г.

Постъпленията от осигурителни вноски са в размер на 18 018,4 млн. лв., в т. ч. от социалноосигурителни вноски – 13 010,5 млн. лв. и от здравноосигурителни вноски – 5 007,9 млн. лева.

Извършените **разходи** по бюджетите на социалноосигурителните фондове към декември 2024 г. са в размер на **32 868,9 млн. лв.** (100,8 % спрямо разчета за годината и ръст от 4 287,7 млн. лв., 15,0 % спрямо 2023 г.), в т.ч. пенсии, помощи и обезщетения по КСО в размер на 24 732,8 млн. лв. и здравноосигурителни плащания в размер на 7 829,8 млн. лева.

IV. Общини

Постъпилите **приходи, помощи и дарения** по бюджетите на общините към декември 2024 г. са в размер на **3 527,7 млн. лв.** или 91,8 % от годишния разчет към ЗДБРБ за 2024 г. и ръст от 5,3 % спрямо 2023 г. Данъчните приходи по общинските бюджети са в размер на 1 557,3 млн. лв. (96,8 % от разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. и ръст от 11,8 % спрямо предходната година), а неданъчните приходи и помощите възлизат на 1 970,5 млн. лв. или 88,2 % от годишните разчети. Относителният дял на неданъчните приходи в общо постъпленията е 54,9 на сто. Това са основно приходи от общински такси, приходи и доходи от собственост, постъпления от продажба на нефинансови активи и други приходи.

Извършените **разходи** по общинските бюджети, включително и за сметка на предоставените трансфери от други бюджети, са в размер на **14 688,8 млн. лв.** или **146,4 %** спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. и ръст от 17,4 % спрямо 2023 г. Текущите нелихвени разходи възлизат на 12 220,6 млн. лв. (129,5 % спрямо годишния разчет и ръст от 15,4 % спрямо 2023 г.), а капиталовите разходи са в размер на 2 413,4 млн. лв. (ръст от 28,5 % спрямо отчетените към за 2023 г.). Лихвените плащания са в размер на 53,4 млн. лв. или 121,8 % спрямо разчета за годината и ръст от 16,3 % спрямо отчетените към декември 2023 година.